UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

SELECTA=||RVM DECLAMATIONVM || Philippi Melanthonis, quas con=||scripsit, & partim ipse in schola Vui=||tebergensi recitauit, partim alijs recitandas exhibuit.|| TOMVS ... ||

Melanchthon, Philipp

1559

VD16 M 3567

Oratio de Dialectica, sine qua, nulla ars penitus cognosci, aut percipi potest.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34734

Visual Library

ORATIO IACOBI MILICHII de Dialectica, habita in promotione Magiſtrorum, Anno 1528.

CVm ſcholæ conſuetudo u-
bis nota ſit, non arbitror
mihi opus eſſe longa deſe-
ſione, cur huc ad dicendum
acceſſerim. Imponit mihi di-
cendi neceſsitatem mos pu-
blicus, cui ſi nolim obſe-
qui, non ſatis intelligere uidear, quid ad boni ui-
officium pertineat. Atq; utinam quoniam non ſu-
ſcepi hoc officium priuato conſilio, ſed legib-
& inſtitutis ſapientiſsimorum hominum, qui no-
bis per manus hunc morem tradiderunt, coſti-
plus autoritatis ad uos oratio mea habeat, qu-
facilius id quod uolo, perſuadere uobis poſſim.
Verum eſt illud ueteris Poëtæ, Eadem oratio ab
obſcuro, & nobili dicta, non idem ualet. Vos au-
tem iudicabitis hanc non tam meam, quàm toti-
us Senatus Academiæ, imò legum uocem eſſe.

Eſt enim mihi dicendum de ratione ac uia di-
ſcendi, ac pernicioſus quorundam error caſtigan-
dus, qui ordinem in diſcendo peruertũt, quam-
profectò & omnium præceptorum ueſtrorum
& multorum doctorum hominum ſententia, u-

quem

querela potius, mea tanquã præconis uoce uobis exponenda eſt. Scitis gradus quos uocant, à ueteribus inſtitutos eſſe, ut præceptores de ſtudijs iuuentutis certis temporibus periculũ facerent, et ut iudicio præceptorum hi, quorũ profectus probabatur, in alias claſſes traducerentur. Nos itaq; dum hoc tempore horum adoleſcentium, quibus magiſterij titulũ concedemus, ſtudia cognoſcimus, animaduertimus magnam iuuentutis partem, ſine ratione atq; ordine in literis uerſari. Vetus hæc multorum bonorum uirorum querela eſt, ſed quoniam hoc tempore uelut in re præſenti uidi, quàm inutiliter diſcant quidam, uehementer dolui uicẽ ueſtram, quare duxi hoc in loco uos eſſe uel admonendos, uel etiam obiurgandos. Nam monuerunt uos hac de re antea ſæpe præceptores ueſtri, ſed neſcio quo malo fato fiat, ut neq; autoritate illorum, neque ueſtræ utilitatis reſpectu moueamini. Quam enim utilitatẽ aut uos ipſi, aut Reſpub. ex hoc genere doctrinæ capiet, quod ſequi ſoletis, in quo nulla ſolida ac firma eruditio ineſt, & ut de priuata utilitate non dicã, eſt enim liberalis ingenij, ſtudia ſua ad publicã utilitatem cõferre, quid expectare uel cõſilij, uel opis, Reſpub. ab iſtis poteſt, qui cum ſine perfecta doctrina titulũ doctrinæ tamẽ habeant, quid aliud quàm purpuratæ ſi-

Gradus à ueteribus cur inſtituti.

Purpuratæ ſimiæ.

miæ dici queunt? De maximis rebus, de iure, re-
ligione prouocatur ad iudicium eorum, qui ſi-
uocantur. Quid autem iudicabit de obſcuriſſi-
cõtrouerſijs is, qui nõ penitus introſpexit bo-
artes, ſed obiter deguſtauit eas fugiẽs, uelut ca-
è Nilo bibunt? Eſt igitur diſcẽdi ratio talis ini-
enda, per quã earum artiũ, ad quas contulimus ſt-
dium, perfectã ſcientiam cõſequamur: Id ita fi-
ſi ordinem quendã in diſcẽdo ſeruabitis. Præcla-

Ordo in ſtudiis

rè dixit Xenophon in Oeconomico, nihil ordi-
neq; honeſtius, neq; utilius eſſe. Cuius ſentẽtiæ u-
cum in omnibus alijs rebus experimur, tum m-
mè in ſtudijs literarum. Vide enim quantum p-
poſtra diſcẽdi ratio habeat incõmodi: Prius T-
ologiam aut ius ciuile diſcunt quidã, quàm te-
Dialecticẽ, et alia Philoſophiæ elementa: Hic p-
nè, ut Cicero inquit, claudi more pilã tenent. T-
ctare eas artes, in quibus uerſantur, nullo m-
poſſunt, nuſquã artium fontes peruidere, non q-
cohæreant, quæ diſſentiant inter ſe cernunt. E-
cum prodeunt in publicum, et doctrinæ opini-
magnificã ſecum adferunt, hic primùm depre-
duntur, hic inſcitiam produnt, ſi quid eſt defin-
dum, non uident ubi ſit, ſi quid eſt partiendum, o-
mnia unus puluis, ſi quod nectendũ argument-
quàm monſtroſa forma ſyllogiſmi ſit? ſi quod a-

gumen-

gumentum diſſoluendum eſt, ibi uerò, niſi ſola ſe impudentia tueantur, abiecto clypeo fugiunt. Hic primùm pœnitet eos neglectæ Dialectices, quæ cùm ſit ars, ut Plato ait, tradendi & accipiendi ſermones, unà tradit uiam & rectè diſcendi & perſpicuè docendi, nulla ſine hoc inſtrumento ars penitus cognoſci aut percipi poteſt. Nihil igitur iſti, niſi hiſtriones meri ſunt, qui artẽ ullã profiteri, niſi Dialecticen teneant, audent. Plato in Repub. ſpurios Philoſophos adpellat eos, qui ſine Dialectica, ſatisfacere ſe aliјs artibus exiſtimabant, quare ſicut ſpurijs non licet hæreditatem petere, ita procul ab omnium literarum tractatione prætorio aliquo edicto ſubmoueri debebant illi, qui ante irrumpunt in alias diſciplinas, quàm hanc artem perceperint. Quidam perlectis præceptis artis, ſtatim ſe artem tenere putant, qui longiſsimè falluntur. Vſus quidem adhibendus eſt, in quo præcepta experiantur, ut diſcant quomodo arte utendum ſit. Sicut non ſtatim pictor eſt, qui Durerum pingentem uidit, nec Cytharœdus, qui uidit Adolphum eruditiſsimè tangentem fides: ita non putet ſe Dialecticen callere is, qui nihil ſcripſit, non diſputauit, deniq; qui artem non exercuit. Quæ noua eſt hæc ingenij fiducia, arrogare ſibi ſcientiam artis, cuius

Definitio Platonis.

Philoſophi ſpurii qui ſunt.

Vſus.

nullum habēt uſum? Porrò cùm in omni gener
tium conſuetudo dominatur, ſic enim ait Poët
Solus & artifices qui facit uſus erit.

Non exercitati ſunt ueluti mutæ chartæ.

tum maximã in Dialectica uim habet. Librorũ
mihi ſimiles iſti uidentur, qui præceptis quæ co
nent, uti nequeunt, nã cùm cauſam aliquã acc
runt explicandam, nihilo magis ad illã adhibe
præcepta, quàm mutæ chartæ poſſunt. Proinde
quis utiliter uerſari in alijs diſciplinis uolet, ſ
tiatur ſe prius in his primis artibus exerceri, &
ad alias diſciplinas præparari, et tãtiſper cõm
tur in hoc genere ſtudiorũ, donec ante radices
rint earũ artium præcepta, quas tradimus, don
earum ſibi ἕξιν fecerit, ut quoties uſus poſcit, ſ
ad manũ, ac uelut in numerato. Hæc eſt cõpend

Canis Aeſopicus.

ria et recta ad uerã eruditionẽ uia. Si quis cap
ſplendore aliarũ artium has præteruolat, ut qu
nõ magnopere oſtentari queant, huic planè ho
cidit, quod cani Aeſopico, qui dum umbrã carn
quod ea maior adpareat, captat, ueras amiſit
nes: quia niſi attulerit ad alias artes hoc quod
xi inſtrumentum, fortaßis aliquam doctrinæ u
bram, ſolidam uerò doctrinam non conſequet

Elementa Philoſophiæ.

Dixi hactenus de Dialectica, quia omnium m
ximè neceſſariã eſſe iudico. Porrò quid reliqua
mẽta philoſophiæ habeãt utilitatis, ex eo facil
telli

telligi poteſt, cũ Medicina & Iuriſconſultorum literæ, ſint quædã uelut abſolutio et exædificatio Philoſophiæ, quod gradus ad illas artes per hæc prima elemẽta faciendus ſit. Hippocrates ſcribit alicubi, Medicum qui ſit Philoſophus, planè diuinum uirum eſſe. Idẽ profectò de ſciẽtia iuris etiã dici poteſt, quia fontes illarum artium atq; ortus & cauſæ ita demũ cerni poſſunt, ſi acceſſerit Philoſophiæ ſcientia: adeò ſummis illis artibus addit Philoſophia nõ modo lumen, ſed etiam dignitatẽ.

Quanquã autẽ ſacræ literæ nõ ſumãt res à Philoſophia, tamẽ quia ſermonẽ à publica cõſuetudine mutuãtur, ſine Dialectica et cognatis artibus, cõpoſitio ſermonis cognoſci nõ poteſt. Adhæc cũ neminem neq; plura, neq; meliora ſcire oporteat, quàm Theologũ, non conuenit eũ aliarũ artiũ rudẽ eſſe: ab hoc conſiliũ de maximis rebus petitur: hic cenſurã nõ modò de priuatis moribus, ſed etiã de publicis legibus agit, quas ad res mihi quidem uberior quædã et locupletior doctrina requiri uidetur, quàm uulgo putãt: de qua ut in præſentia nõ dicã, neq; enim eſt inſtituti noſtri omnia perſequi, tantũ hæc ad cõmonendos adoleſcentes dico: Quoties de hominis natura ac partibus Theologo dicendũ eſt? At eã rẽ clarius explicare poterit is, cui notæ ſunt noſtræ de rerum natura diſputatio-

Philoſophia ſacris literis collata lucem adfert.

nes. Quantũ lucis adferet ſacris literis, qui Philo-
ſophorum doctrinã de moribus cũ illis cõferet et
oſtẽdet, quæ cõſentiant, quæ nõ cõſentiant. Ego ue-
rò etiã neceſſarium eſſe iudico, oſtendere utrunq;
doctrinæ genus, et interualla certa regione deſcri-
bere, et fines eorum regere, ut Iurecõſulti loquun-
tur, ne poßit iterũ in Chriſtianæ doctrinæ poſſeſsi-
onẽ Philoſophia irrũpere. Quod ſi fecissent uete-
res, nõ uſq; adeò contaminata eſſet ante hæc tempo-
ra doctrina Eccleſiaſtica? Quid quod etiã hiſtoria
cognitione opus eſt Theologo, in qua ut tempora
cõſentiant, iudicium ex motibus ſyderũ, et ex o-
pſtibus ſumitur, quã ad rẽ quis nõ intelligit, quãta
artiũ ſciẽtia adhibẽda ſit? Proinde quid aliud est
quã ὄνος ἄγωμ μυςήεια, qui cùm ſacrarum litera-
rũ interpres perhiberi uelit, reliquas omnes diſci-
plinas aſpernatur: Quare ut finiam, adhortor uos
adoleſcentes, ut iuſtam operam collocetis in hæc
primæ ætatis ſtudia, ut ad reliquas diſciplinas in-
ſtructiores accedatis. Quòd ſi dimidiũ facti qui
bene cœpit habet, profecto et uos in ſuperioribus
diſciplinis plus promouebitis, ſi rectè cœperitis,
hoc eſt, ſi earũ literarũ, de quibus dico, ſcientiã ad
eas attuleritis. Hæc quanquã ſedulo præceptores
ueſtri monẽt, tamen et ego, quia ita ferebat tempus,
iudicaui uobis in memoriã eſſe redigenda. Dixi.

Nec